

BOEKEN.

„THE proper study of mankind is man” — Ten een openbare leeszaal op een winteravond, dat is 'n beetje zonderlinge combinatie, zoo op 't eerste gezicht. Toch zoo erg zonderling niet — 't eerste is prachtig in toepassing te brengen in 't tweede. Ga maar eens mee — je zult er beslist geen spijt van hebben, al doe je niets anders, dan in de rij staan en kijken — en luisteren. En misschien sla je wel aan 't becritiseeren. En misschien moet je wel eens heel eventjes fijntjes glimlachen om een heel klein sprankeltje humor, dat daar gutig vóór je op flitst. Hier zijn we er — ja, 't is vol hè? Heerlijk gezicht al die boeken — letterkundig proza, poëzie, romans, tooneelspelen, reisbeschrijving, toegepaste kunsten, economie, geschiedenis, opvoeding — allemaal opgetast in rijen en rijen boven elkaar, tot de zoldering toe. „Een boek, Katrijne, mijn kind, is een kostelijk kleinood.”

En al die wachtende menschen, jonge en oude, die zich komen laven aan die bronnen van . . . Hm — wacht nog even. — Luister eens naar al die vragen over de toonbank heen aan de geduldige juffrouw, die levende catalogus, en let dan alleen nog maar eens op 't vrouwelijk element onder de bezoekers. En dan speciaal op de „jonge vrouw” — voor die, mét of zónder hoofdletters, voelen we allemaal immers véél.

Daar vliegt de deur rinkelend open. —

Nee, schrik maar niet, het zijn geen straatjongens, het zijn twee jongedames. Ze zijn allebei van het type, dat altijd gichelt, in een stampvolle tram het hoogste woord voert, fluiten kan als een jongen en een boek taxeert naar z'n dikte.

Ze dringen zich naar voren, brutaal≠negeerend

de beurt van anderen, die vóór waren. Met een nonchalant air leunen ze over de toonbank, en praten net luid genoeg om in de gang verstaanbaar te wezen. De drukste van de twee grabbelt een boek tevoorschijn uit een stapel teruggebrachte exemplaren.

„Dit is nogal een dik zeg. Ken jij 't? O, een *Christelijk* — Bah! Gunst, verbéél je, zeg, een *Christelijk!*” En dan gieren ze samen uitbundig over dat toppunt van razernij: een *Christelijk* boek — ik denk, dat ze ten slotte zullen verdwijnen met „Danseresje” of „De rotsen van Valpré.” —

Stumperds — ach jullie stumperds, met je zielig, leeg, bekrompen gedachtenwereldje. Altijd te moeten leven van rumboonen en roomhorens. En wat zullen jullie later als vrouw zijn? Onbeduidende, oppervlakkige, schrikkelijk≠vervelende schepseltjes, die van een krant niets anders lezen dan de feuilleton, die niets weten, zich nergens voor interesseeren, en voor wie het begrip lectuur bestaat uit zooveelste≠rangs vertaalde clichéromannetjes, waarin ze elkaar vooral krijgen en die vooral niet Christelijk zijn. —

„Maar dat zijn geen . . .”

„Christelijke meisjes? Nee, dát niet . . .”

„En dus hebben wij . . .”

Stil — een meiske van tusschen de zeventien en twintig. Je kent ze misschien wel van de catechisatie. Ja juist, die altijd in 't hoekje weggekropen zit, in gestagen angst over die lange vraag, die zij natuurlijk krijgen zal. Een beetje ouwelijk ziet ze er uit — een beetje stijf. Ze heeft een lijstje bij zich, angstvallig uit den catalogus bijeengezocht, van boeken, die ze „lezen mag,” of die „ze zeggen, dat zoo mooi moeten wezen.” Kijk eens over haar schouder — je zult ze wel allemaal kennen — onze Christelijke auteurs hebben over háár geen klagen, ze leest nooit ánders. Ze houdt zich blijkbaar se-suur op het Nederlandsche erf — o, neen, on-deraan zijn nog een paar buitenlandsche namen bijgekrabbeld: Elisabeth von Maltzahn, Amy le Feuvre, Runa. —

Trek haar eens aan haar mouw — vraag eens, of ze wel eens wat van Ingeborg Sick gelezen heeft.

„Sick? Wat 'n gekke naam — nee, zijn dat mooie?”

„O ja, prachtig, „Loutering” en „De klokken luiden.” En zie je dat dikke, dat daar ligt: „De heilige en haar nar?” Nee, Christelijk kun je 't nu niet bepaald noemen, maar 't is zoo verheven, zoo ...”

„Nee hoor, da's me te dik” —

„En „Het eeuwige licht” van Rosegger?”

„Rosegger? Rosegger? Nooit van gehoord.”

Geef het maar op. Laat haar haar lijstje maar geven, en naar huis gaan met „Een gelukkige vrouw” of zoiets. En laten we blij zijn, als ze in haar leven nooit wat anders leest, als ze nooit een boek onder haar matras of in haar linnenkastje hoeft te verstoppjen. Als ze steeds veilig blijft in de sfeer van haar goeie boeken-van-het-lijstje, die Moeder en Tante en de juffrouw-van-beneden ook meelesen. Want al die lieve, beslist-Christelijke boeken zijn best, uitstekend, kostelijk, maar ...

Maar ach, m'n goeie, beste, respectabel-dikke deelen van Dickens — kijk me niet zoo verwijtend aan van je hooge, stoffige standplaats. Ach, Nelly, lieve, dappere, geduldige Nelly. Ach, David Copperfield. Ach, jou onsterfelijke Christmas Carol. Ze zal jullie nooit lezen, want je bent zoo dik, en je zult jullie nooit vinden tusschen de aankondigingen van Zondagschoolboekjes en kalenders.

„En „Jaapje”? — die nog wel een Nederlands-Hervormde wees was? en de „Camera”? en „Oostloorn”? en „'t Geluksland”? „Voorbijvarende schepen in den nacht,” en „De koninginnen van Kungahälla,” die durf ik niet eens te noemen. Ze zal er nooit aan toé komen, op háár lijstje zullen ze nooit verschijnen en als ze een van die alle ooit nog eens in handen krijgt, zal ze er waarschijnlijk „niks an” vinden, omdat er „zoo veel beschrijving” in staat. Ze woont nu eenmaal in een net, veilig, maar o zoo nauw literair dwarsstraatje, en daar zal ze haar heele leven wel blijven wonen, en haar smaak zal op haar zeventigste nog precies eender zijn als op haar zeventiende. Maar genieten, van een boek genieten? Ze zal nooit weten, wat dat is. Ze zal nooit een boek neerleggen met een glimlach, een glimlach van blijdschap, van ontroering, van begripen.

Het is een aardige frissche meid, die nu op haar plaats staat. Zoo eentje, die altijd haar handschoenen verliest, alles op zijn minst vrééselijk-leuk en dól of idioot en reuze-klein vindt. Die haar tong uitsteekt tegen alles, wat „gedicht” heet, en „asjeblijft niet van die saae ouderwetsche

boeken moet hebben.” — „Hebt u: „Als de winter komt” thuis? 'k Weet niet van wie 't is, maar 't is een Engelsch, geloof ik.”

Née, natuurlijk weet ze niet van wien 't is — wie kijkt daar nou naar, hè? Da's immers allemaal precies eender, en die Engelsche namen kun je toch niet onthouden.

Wat geeft 't nou, wie 't geschreven heeft! Een boek? een boek is een ding van zooveel bladzij's dat je leest als je je verveelt — en omdat je vriendin en je zus 't ook gelezen hebben en dié zeggen, dat 't mooi is.

De naam van den schrijver! Wie kijkt er nou naar 't voorste blad van 'n boek — als 't nou nog 't achterste was, om te zien, hoe t afloopt. „Als de winter komt” blijkt „niet thuis” — de juffrouw op het trapje kijkt de boekenrijen langs: „Burgerrecht? Kent u dat?”

En de jongedame, die nooit naar den naam van den schrijver kijkt, en dus niet weet, dat „Burgerrecht” ook van Hutchinson is, schudt energiek haar hoofd.

„Burgerrecht” — brrr, wát een titel! Zeker iets van socialisten of zoo. „Nee juffrouw, dat asjeblijft niet. Geeft u dan maar wat.”

En de juffrouw gééft maar wat, 't eerste, wat haar voor de hand komt, en dat de duidelijke sporen draagt van dikwijls in handen te zijn. Och, kijk maar niet wat het is. Het zal wel: „De vrouw met de robijnen” zijn, of „Kleine Trees.” Misschien treft ze ook „De Rozenkrans” wel, en dan zit ze daar vanavond tranen met tuiten over te huilen, zooals ze deed over „Schoolidyllen,” toen ze nog met een vlecht op haar rug liep.

En volgende week leest ze misschien „Het Spiegeltje” of „In 's levens opgang” — dat hangt er van af, wat de juffrouw het eerste greep. Een lijstje zal zij er nooit op na houden — allemaal moeite voor niks, en ze zou immers niet weten, wat ze er op moest zetten? Ze zal nooit een zelfstandig oordeel hebben, altijd zich richten naar den smaak van Annie en Greet en Jeanne. Ze zal onverdroten rijp en groen door elkaar lezen, op gevaar af van een geestelijke indigestie.

Misschien dat ze wel eens uitbundig-enthousiast over een boek zal wezen, maar nooit zal een haar stil maken.

Daar is — Ja, ik dacht wel, dat ze komen zou, want ze is een trouwe klant. Maar ik wou, dat we haar niet getroffen hadden, want — Och, zie haar alleen maar aan. —

Haar prachtig dik haar is verknipt tot een jongenskop, die haar niet staat en ze ziet er eigenlijk zot uit met haar veel te korte rokken en kousen van een onbeschrijflijke rose kleur. En haar gele hooggehakte schoenen zijn de meest ongeschikte voetbekleding als de straten slikkerig en nat zijn. Maar ze is immers in de mode zoo, en je zou de anderen van haar klas eens hooren, als ze er anders bij liep. Je bent toch zeker idióót-achterlijk, als je je haar niet afknipt — en ja, ze moet thuis over haar kousen en haar gebrek aan mouwen nog al eens wat hooren. Maar als je je dáaraan wou storen. —

„Wat ze lezen zou? „Pallietier” vraagt ze — o, dat valt nog mee. Ze zal thuis wel vertellen, dat ze 't voor haar eindexamen lezen moet, als haar vader 't soms in handen krijgt.

Als 't boek er niet is, zal ze wellicht om „Götz Krafft” vragen, of „iets van Zola.” — En volgende week volgt ze misschien den wijzen raad van een vriendin, en vraagt „iets van Heyermans.”

En morgenochtend vroeg, in den trein, of misschien vanavond al, zal ze het zitten verslinden, en denklijk zal ze het wegstoppen in een of andere geheimzinnige lade van haar kastje, onder een doos sigaretten en nog meer moois. En voor ze twintig is, zal ze heel wat wereldwijsheid hebben opgedaan — en vergiftigd, verscheurd, vertrappt zal zijn de reine bloem van haar meisjesargeloosheid. — O, ik wou, dat je nog dertien was en dweepte met „Zeven kleine Australiërs” en „Op eigen wicken.” — Waarom lees je niet „Ijslandsche visschers” of „De tuin van Allah” of een boek van Rider Haggard desnoods, of „De Roode Pimpernel,” als je dan beslist sensatie hebben wilt. Maar onttrek je aan de zuigkracht van die smerige boeken, van het slag, waarvan je er nu een in je mantelzak bergt. —

Daar heb je de laatste van de rij. — O, die ken je misschien niet, het is een tamelijk zeldzaam exemplaar — maar zoo'n enkelen keer zul je haar toch wel eens ontmoeten.

Dacht ik 't niet, dat ze 't vragen zou: „Mathilde” van Perk. Ze leest dolgraag gedichten, vooral sonnetten — o sonnetten! Want, zie je, zelf maakt ze ook wel eens van die dingetjes — je kunt ze vinden achter in haar dagboek, haar lyrisch dagboek. Ze dweept met gedichten. Perk, o Perk vindt ze bééldig — en Kloos — o héérlijk — en dan die snoezige verzen van Hélène Swarth! Vraag haar eens of ze Vondel gelezen heeft. Of nee, vraag 't haar niet, ze zou in staat zijn om de reien uit den Gijsbregt ook „snoezig” te vinden. En het „Heksenlied” zal waarschijnlijk wel „verrukkelijk” wezen. „Zulke gewóne boe-

ken” — d.w.z. proza, leest ze natuurlijk niet. Misschien nog „De kleine Johannes” of „Van 't viooltje dat weten wilde,” al begrijpt ze van de strekking geen zier.

O zeker, ze meent het heel goed — en ze denkt, dat ze literair heel wat meer ontwikkeld is dan de rest van 't menschedom — maar het wordt toch wezenlijk tijd, dat ze weer eens met bei haar voeten op den beganen grond terecht komt. En daarom zou 't beslist heilzaam voor haar wezen, als ze eens besluiten kon af te dalen tot „De jonge jaren van de Bergmannetjes” of „De familie Peereboom.” En als het dan per sé gedichten moeten zijn, laat ze dan eens bladeren in „Experimenten” — en Jan Prins moet ook zulke aardige versjes gemaakt hebben over doodgewone dingen als tjalken bijv. Dat is een goede manier om in evenwicht te blijven na al die maannachten en....

Half tien, dames — Het spijt me, maar we moeten sluiten. —

RIE VAN R.

NU WEET IK

Ik ben nog nooit zóó ver geweest,
als nu, nu ik U ken.
Nu ik Uw blanke kleed gezien heb
en schuw gevloeden ben.
Nu ik gehunkerd heb naar reinheid,
bij 't schouwen van Uw zuiver Beeld.
Maar m'n kapotte, gore lompen,
verstolen, tòch nog heb gestreeld.

Nu weet ik dat ik nóóit zal komen
en vragen U om zuiverheid,
tenzij Uw eigen hand mij trekke;
tenzij Gij Zelf mij tot U leidt.

ADA J.